

Karlstad 7 september 2022

Så påverkas företagen i Värmland av elpriset

Under de senaste veckorna har vi på Handelskammaren haft kontakt med ett hundratal företag i Värmland angående de höga elpriserna.

Några företag är direkt och hårt drabbade av det höga elpriset redan nu, andra har ännu inte sett effekten slå mot dem men tror sig snart vara där.

Och förslag på lösningar ses ur två olika perspektiv, där några efterfrågar ekonomiskt stöd och prognoser för att kunna planera sin verksamhet. Andra menar att det är nu, när vi måste, som den riktiga omställningen till hållbara energilösningar kan - och kommer ske.

Nedan följer en sammanställning över hur företagen påverkas, hur dom hanterar situationen och vad de har för behov framåt.

Så här påverkas företagen:

Från galopperande påverkan till nästan ingen påverkan alls

Företag som är elintensiva som till exempel vissa industrier och restauranger är redan mycket hårt drabbade. Här nämns elkostnader som gått från 70 till 250 tkr på en månad. Andra pratar om dubblade elpriser och om scenarion där man räknat med att priserna i nästa årsbudget ökar med 300 procent jämfört med normala priser. Det vill säga de priser som var före pandemin och kriget i Ukraina.

”Vi har idag fått dubblade elpriser. För oss innebär det ca 30 tkr/månad - upp till 400 tkr/år.”

Några är dom som just nu sitter i fasta avtal, har säkrat stora delar av normalförbrukningen, och som därför i detta nu inte ser sig vara direkt påverkade av de galopperade prisökningarna på el. Men samtliga bävar inför vad som kommer hända när de om några månader, eller något år, ska skriva om avtalen. Flera ser att konsekvenserna då kommer slå hårt och nämner årskostnader som tros bli 4 – 5 gånger så stora om man skulle tvingas binda om till dagens priser.

”Lyckligtvis har vi valt att binda elpriset, men det är ju som ni vet inte en evighetslösning utan snarare något som nu visat sig köpa oss tid.”

Andra lyfter att man skulle behöva hjälp med att få till bra avtal när deras fasta pris löper ut och ser att det är svårt att ta hjälp av energibolagen. En bild som även delas av röster från elbolagen själva, som ser ett stort antal samtal från kunder som både är oroliga och villrådiga. Flera erbjuder sedan en tid tillbaka heller inga fasta avtal med argumentet att det inte vore ansvarsfullt varken för kunderna eller dom själva.

Andra har varit förutseende utifrån bekymmer redan förra vintern och exempelvis köpt på sig ved och pellets. Något som också bekräftas av viss handel som menar att det är svårt att få tag på den typen av varor.

Befarar att den gröna omställningen tappar fart

Flera lyfter en oro för att elektrifieringen, som är ett viktigt verktyg för att Sverige ska kunna vara fossilfritt 2045, nu kommer saktas ner utifrån det osäkra läget och de dyra elpriserna. Att exempelvis såväl privatpersoner som företag förmodligen inte kommer vilja köpa elbilar, eller göra andra liknande investeringar, i samma utsträckning nu när elen är så dyr.

”Investeringar som var tänkt i solceller blir inte av, pengarna går till att betala el-räkningar istället.”

Vad kommer hända med de inom industrin som tidigare pratat mycket om vätgas – är dessa nu villiga att investera i något som kräver väldigt mycket el för att producera?

Ser köpkraften minska

Från hotell och konferensanläggningar hörs röster om stora utmaningar kopplat till elpriset då man med ett utbud i form av pooler, restaurangkök, kylrum med mera är elintensiva verksamheter. Parallellt spår man en minskning av privatmarknaden på grund av försämrade köpkraft hos privatpersoner. Sammantaget något som i sin tur påverkar de företag som säljer mot hotell – och konferensnäringen.

”Har ingen större påverkan, har tur som har ganska nytt hotell som är energieffektivt. Dock orolig för att privatgästerna inte kommer att ha råd att bo på hotell till vintern.”

Även från handeln lyfter man omgjorda prognoser och tappade marginaler kopplat till minskad köpkraft. Här finns en oro kring hur konsumenterna kommer att göra sina val i butikerna framöver.

Sågverk, byggföretag och bygghandel lyfter en samlad bild kring att efterfrågan på virke såväl som på uppdrag, gått ner och att köpkraften minskat. Man avvaktar större investeringar och renoveringar hos såväl företag som privatpersoner på grund av det ökade elpriset. Flera pratar också om hur de höga elpriserna adderar till alla övriga prisökningar som skett och sker i samhället och gör en redan ansträngd köpkraft svagare.

Uppättna marginaler, omlokalisering och konkurs

Röster beskriver den prisutveckling som sker idag, framför allt i södra och mellersta Sverige, tillsammans med osäkerhet kopplat till kraftöverföring och sårbarhet kring kapacitet totalt sett som helt förödande. Att inget företag, oavsett storlek eller bransch kommer kunna verka i en sådan miljö över tid när det finns så många osäkra förutsättningar. Och att det riskerar medföra att även större aktörer/ägare riskerar att välja bort dessa regioner för nya etableringar i synnerhet och framåtriktade investeringar i allmänhet.

”Förra året så betalade vi, give and take, ca. 400 000 SEK för el eller upparbetad el (kyla dvs.). Vi går mot att denna kostnad skulle bli ca. 4-5 ggr så stor om vi tvingas binda om det till dagens priser. Nu har vi ca. 1½ år på oss innan avtalet ska bindas om, men som situationen är nu så är det helt enkelt inte hållbart för oss att stanna kvar i nuvarande elprisområde.”

Några tror att det är nu många av de konkurser man trodde skulle ske under pandemin faktiskt kommer. Att de höga priserna kommer få effekten att elintensiva, mindre verksamheter, som exempelvis restauranger och verkstäder riskerar att slås ut.

Här ser flera risken med att tappa marginaler både på normala order och också risken för en rejäl avmattning i efterfrågan om det blir för dyrt för kunderna.

Det här gör företagen:

Förändrar arbetssätt och bantar kostymen

”Vi stänger helt enkelt ner produktionen när strömmen blir för dyr.”

Flera nämner att man kommer behöva komprimera produktionen, använda olika typer av maskiner så smart som möjligt och se till att anpassa allt man gör efter elförbrukning. Andra uppger att man på grund av det extrema läget kommer lägga om skiftgången och ha nattkörningar. För vissa är dock det sistnämnda en utmaning då man helt enkelt har för få medarbetare.

Verksamheter med öppettider ut mot kund uppger att dessa kan komma att behöva justera i ett försök att styra kunder till dagar man kan gasa och försöka bromsa och anpassa verksamheten där priset är lägre.

Man ställer sig frågan om de höga elpriserna kommer påverka öppettider i den handel som ligger i större fastigheter. Och kommer det i förlängningen påverka utbudet? När företag styr om till att bemanna olika typer av produktion nattetid behöver medarbetare sova på dagen. Kommer det ställa krav på öppettider för att kunna handla på natten?

(Försöker) skala upp energieffektiviseringarna

Många är dom som antingen redan sen tidigare gjort olika energieffektiviseringar och som, på grund av de höga elpriserna, nu skalar eller i vart fall har viljan till att skala upp det arbetet. Det pratas om investeringar i värmekällor, ledbelysning, ventilationssystem, maskinpark, solcellspark med mera.

Upplevelsen hos många att dock att man i stor utsträckning tror sig redan gjort det man kan. Att man inte har fler områden att effektivisera.

”Oklart hur mycket vi kan sänka då vi redan arbetat med detta under flera år och det kräver i många fall investeringar.”

Samtidigt ser vissa också att dessa tidigare gjorda investeringar i exempelvis nya kylar och annan utrustning i syfte att bli mer hållbara, nu helt äts upp av de ökade kostnaderna. Ytterligare en utmaning som nämns är att exempelvis planerade investeringar i solceller inte kommer kunna ge några effekter på kort sikt då väntetiden för installation i dagsläget är lång.

”Inte mycket vi kan göra för att spara in. Ligger bra med kring energieffektivisering. Ledlampor, bergvärme... Skulle dock ge marginella effekter.”

”Energieffektivisering med aktiviteter på gång på 90 % av våra energikrävande processer. Oklart hur mycket vi kan sänka då vi redan arbetat med detta under flera år och det kräver i många fall investeringar.”

Några märker ännu inte av höjda elkostnader men har fått en ökad medvetenhet och säger sig ta höjd för den i kommande budgetprocess.

Ökar dialogen med kunder och leverantörer

Precis som under pandemin har många, i ett försök att kunna parera och hålla kontrollen trots ökade priser, anammat strategin att sprida riskerna och leverera på fler köpare. Man ser till att ha tätare kontakter med sina kunder och försöker få accept för prishöjningar såväl på ineliggande som kommande ordrar. Företagen menar att vissa kunder både har möjlighet och förståelse för prisökningar medan andra hänvisar till bindande kontrakt.

Några som inte räknat särskilt på elkostnaden vid prissättning uppger att man nu kommer göra det. En annan tittar på en prismodell med ett rörligt energitillägg till kunderna. Andra har redan gjort prisökningar och dessutom varslat kunderna om att det kommer komma fler.

Flera, som inte ser sig vara direkt påverkade av höga elpriser i den egna verksamheten ser sig däremot påverkas av de av tjänster de köper. Leverantörer höjer priserna, minskar förfallodatum på offerter och gör olika pristillägg. Någon nämner nya aviseringar från leverantörer som höjer med 12 % rakt av på alla tjänster på grund av högre elpriser. Och flera ser att det kommer bli svårt att ta ut i sin tur.

Från fastighetsbolag lyfts röster om att vissa större hyresgäster kan komma att få en chock när avräkningsnotan kommer. Att årets faktura, som alltid beräknas på föregående år, kommer medföra en stor differens och man hoppas kunna varna för att avräkningen kommer att bli stor. Detta för att inte helt chocka sina hyresgäster. Precis som under pandemin lyfts vikten av en bra dialog med hyresgäster för att inte riskera stå med tomma lokaler.

Vad behöver företagen nu?

Efterlyser förutsättningar för att kunna planera verksamheten

”Situationen nu är ohållbar. Det måste till någon form av stöd-högekostnadsskydd och det får inte dröja.”

Flera är dom som likställer den nuvarande situationen med den som rådde under pandemin. Ett läge som, precis som då, kräver snabba politiska beslut för att *”inte riva sönder allt och alla”*.

”Politiken måste liknande pandemin komma med akuta åtgärder nu!”

Många är de som lyfter vikten av att politiken inte bara behöver erbjuda stöd till privatpersoner utan också till företag. Och att man behöver få ett besked nu angående vad som händer med olika typer av bidrag och stöd för att överhuvudtaget kunna navigera och ta beslut kring hur de ska förhålla sig till rådande läge.

”Hjälp oss för detta kan bli mycket tufft annars.”

Företagen efterfrågar dessutom mer och tydligare information om utvecklingen av prisscenarier för att ge dom möjligheten att planera verksamheten. Att man för att kunna planera verksamheten måste få erhålla prognoser. Kanske likt dem man gjorde kring pandemins effekter på samhället med olika scenarier.

”Vi som ledare i företag är helt utlämnade i detta anser jag.”

Ekonomiska tillskott i form av investeringsbidrag för att minska olje- och elberoendet är ytterligare något som efterfrågas och några lyfter också behovet av att få ett lägre pris från början istället för bidrag som betalas ut i efterhand.

Från företag som verkar på en global arena poängteras också vikten av att se vad som sker i andra EU-länder gällande olika former av stöd då man i flera fall har merparten av sina konkurrenter där.

Men samtidigt som många efterlyser ekonomiska stöd och bidrag menar andra att det inte är rätt väg att gå.

”Bra om det räddar företag, men kanske måste det bli dyrare för att få till en omställning.”

”Kortsiktigt - ekonomist stöd, men det är ingen långsiktig lösning. Det behövs göras mer långsiktiga investeringar så el även kan produceras lokalt och i södra Sverige.”

Att konsekvensen kan bli att vi fortsätter leva som vi gör utan att skynda på den gröna omställningen och energibesparande åtgärder.

”Subventioner för direkta kostnadsbesparingar kanske inte är en så långsiktig lösning. Vi behöver sänka förbrukningen. Vi behöver anpassa oss på andra sätt. T ex ransonera el eller andra energislag på ett annat sätt än vad vi är medvetna kring nu. Som många andra länder i Europa redan gör idag. I Tyskland släcker man lamporna kl. 22.00, i Grekland kan man inte åka taxi bara för att det är bekvämt osv.”

De stöd som finns idag, som exempelvis, stöd för att få en energikartläggning upplever någon att det låter enklare att få än det i praktiken är. Att tröskeln är lite för hög i vardagen. Någon efterlyser istället hjälp med kartläggning och subventioner kring elförbrukning istället för direkta pengar. Subventioner via olika stöd som till exempel ROT styrda till energieffektiva lösningar.

”Ser inte att de här ”högkostnadsskydden” kommer att hjälpa oss över tid.”